

Aktuální otázky svéprávnosti a opatrovnictví

Liberec, 14. března 2018

Aktuality
Z
legislativního procesu

Aktuality z legislativního procesu

- Změnový zákon o veřejném opatrovnictví
(znovu v legislativním procesu)
- Změna procesních předpisů

Změnový zákon o veřejném opatrovnictví

Cíl - Řešení problémů veřejného opatrovnictví a včetně zvýšení jeho kvality

Původní cíl - společné řešení více oblastí:

- Financování veřejného opatrovnictví
- Sběr dat
- Vzdělání veřejných opatrovníků
- Změna příslušnosti veř. opatrovníka
- Gesční příslušnost

Částečně již realizováno

Financování

Zákon o státním rozpočtu ČR

Základ pro výpočet – dotazování MV vůči obcím, korekce zahraniční úpravou, další materiály

- Celkový rozpočet - **350 mil.Kč**
- Obce: 29 000 Kč na opatrovance a rok
- Krajské úřady: 18 mil. Kč na rok
- MPSV: 5.482.476 Kč na vytvoření 8 nových systemizovaných míst (usn. vlády z 23.11.2016, č. 1021)
- Bližší informace k financování jsou uvedeny na webu MV

Vzdělávání

- Zkouška zvláštní odborné způsobilosti pro úředníky územních samosprávných celků
- Změny vyhlášky MV č. 512/2002 Sb., o zvláštní odborné způsobilosti úředníků územních samosprávných celků
 - gesce MPSV

(Nadále se nebude týkat např. neuvolněných starostů)

➤ Přenos výkonu veřejného opatrovnictví mezi obcemi

- Nastavení mechanismu přenosu veřejného opatrovnictví mezi obcemi
- Úprava v **občanském zákoníku, zákoně o zvláštních řízeních soudních, zákoně o obcích**
- **Veřejný opatrovník**
 - a) **Dle bydliště opatrovance (§ 80 OZ)**
 - b) **Dle veřejnoprávní smlouvy (§ 149c odst. 5 OZř)**
 - c) **Dle rozhodnutí soudu o jiné vhodné obci (§ 47b ZŘS)**
 - d) **Dle rozhodnutí k.ú. o sankčním přenosu (§ 65 OZř)**

➤ Přenos výkonu veřejného opatrovnictví mezi obcemi

- Rozhodnutí soudu o jiné vhodné obci (§ 47b ZŘS)

§ 47b ZŘS

Shledá-li soud, že obec, která má vykonávat funkci veřejného opatrovníka, neskýtá záruky jejího řádného výkonu, přihlédne před rozhodnutím o jmenování jiného veřejného opatrovníka zejména k tomu, zda může s opatrovancem udržovat pravidelné spojení a řádně plnit jiné povinnosti opatrovníka.

Podrobné informace k legislativní činnosti

Web: <https://www.psp.cz>

Předchozí legislativní materiál - sněmovní tisk 992

→ *Návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s veřejným opatrovnictvím*

Došlo do stádia před prvním čtením v Poslanecké sněmovně

Diskutované další změny do budoucna...

- Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel
 - zavedení zvláštního záznamu o opatrovníkovi bez omezení svéprávnosti do evidence obyvatel

ZMĚNY PROCESNÍCH PŘEDPISŮ

Změna procesních předpisů

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Z vybraných témat:

§ 27 – Závaznost výroku rozhodnutí o statusové věci

§ 38 odst. 4 – Zpráva ošetřujícího lékaře namísto znaleckého posudku

§ 47a – Formy rozhodnutí

§ 376 – Řízení o neexistenci manželství

§ 468a – Spojení řízení o svéprávnosti a o rodičovské odpovědnosti

Závaznost výroku rozhodnutí o statusové věci

§ 27 – Závaznost výroku rozhodnutí

- Výrok pravomocného rozhodnutí, kterým bylo rozhodnuto o statusové věci fyzické nebo právnické osoby, je závazný pro každého.

Znalecký posudek a zpráva ošetřujícího lékaře

§ 38 odst. 4 – Zpráva ošetřujícího lékaře namísto znaleckého posudku

Od znaleckého posudku (včetně výsledku) lze upustit

- Při prodlužování (nikoli provorozhodování)
- Je-li zjevné, že se stav posuzovaného nezměnil, a to oproti rozhodnutí o omezení svéprávnosti či poslednímu prodlužování
- Nahrazení posudku jiným důkazem, zejména písemnou zprávou ošetřujícího lékaře – ve spojení s posledním znaleckým posudkem (výslech znalce netřeba)

Formy rozhodnutí

§ 47a – Forma rozhodnutí

- O schválení právního jednání opatrovance soud rozhoduje **rozsudkem**.

Řízení o „neexistenci manželství“

§ 376 – Řízení o „neexistenci manželství“

Řízení o určení, zda tu manželství je či není

- Rozhodnutí ÚS – úmrtí manžela při řešení zdánlivého manželství (Pl. ÚS 16/15 ze dne 23.6.2016)
- Soud nebude zastavovat řízení o neexistenci manželství, ztratí-li účastník po zahájení řízení způsobilost být účastníkem
- Soud v takovém případě pokračuje v řízení s opatrovníkem, kterého zemřelému účastníku jmenuje.

Spojení řízení o svéprávnosti a o rodičovské odpovědnosti

§ 468 – Rodičovská odpovědnost

1) Nebylo-li zastaveno řízení o svéprávnosti rodiče nezletilého dítěte podle § 35 odst. 2, soud zahájí řízení ve věcech rodičovské odpovědnosti a **řízení spojí.**

(2) Pro řízení je **příslušný** soud, který vede řízení **o svéprávnosti.**

(3) **V rozsudku**, jímž se omezuje svéprávnost v oblasti rodičovské odpovědnosti, **vymezí soud rozsah, v jakém způsobilost posuzovaného omezil, nepostačují-li vzhledem k zájmu dítěte mírnější a méně omezující opatření.**

Aktuality
z
judikatury

Bydliště

NS 30 Cdo 3379/2016 ze dne 4. 1. 2017

Určující faktor pro výběr veřejného opatrovníka je bydliště (dle § 80 OZ), nikoli trvalý pobyt vedený v rámci evidence obyvatel

- Pozor - Komentář OZ, Švestka a kol. k § 471 - již z doby předchozí bude i nadále odlišná informace.
- Více viz Právo a rodina 2/2017 a 4/2017 – Polemika nad bydlištěm ve vztahu k veřejnému opatrovnictví zletilých osob

Bydliště

NS 30 Cdo 5171/2017 ze dne 29. 11. 2017

Určující faktor pro výběr veřejného opatrovníka je bydliště (dle § 80 OZ), nikoli zájem opatrovance.

- Osoba s postižením má důvěru vůči stávající pracovníci MÚ, bydliště má však v jiné obci
- Pracovnice zároveň nesouhlasí s tím, aby vykonávala opatrovnictví jako soukromá osoba

Zhlédnutí

Stanovisko NS – Cpjn 201/2015 ze dne 13. 04. 2016

- Zhlédnutí musí provést zásadně soudce, který o věci rozhoduje
- Zhlédnutí nikoli soudcem, ale jinou soudní osobou (asistentem soudce, vyšším soudním úředníkem) je možné pouze výjimečně tehdy, pokud...
 - Již dříve bylo rozhodováno o omezení (nikoli „prvorozhodování“)
 - Člověk byl již v minulosti soudcem zhlédnut

Zhlédnutí

Stanovisko NS – Cpjn 201/2015 ze dne 13. 04. 2016

- Zdravotní stav (se závažným dopadem do svéprávnosti), pro který již byl člověk v minulosti omezen ve svéprávnosti, je takové povahy, že nelze očekávat jeho zlepšení
- Informace o zdravotním stavu musí vyplývat ze znaleckého posudku, či aktuální lékařské zprávy, a nesmí být jakkoliv zpochybněn
- Je třeba podrobně a důkladně odůvodnit

Právo volit

Stanovisko NS – Cpjn 23/2016 ze dne 15. 2. 2017

I. V řízení o omezení svéprávnosti **je soud oprávněn** rozhodnout i o tom, zda se posuzovaná osoba omezuje ve svéprávnosti k výkonu volebního práva.

II. Omezit posuzovanou osobu ve svéprávnosti k výkonu volebního práva lze **jen výrokem soudního rozhodnutí (výslovně)**.

Opatrovnická rada

NS 30 Cdo 3648/2015 z 21. 6. 2017

- **Kdo hlasuje o členech rady**

Z hlasování o (budoucích) členech opatrovnické rady **není vyloučen ani opatrovník**; nesmí však být sám členem rady

- **Konflikt zájmů –**

Vztah paní H.CH. (vdova po synovi opatrovanky) s opatrovankou byl dobrý, ale nebyla vyřešena půjčka, kterou opatrovanka a její manžel poskytli synovi. Tato půjčka nebyla uplatněna v dědickém řízení po synovi opatrovanky

➤ **Její volba za člena rady byla neplatná pro konflikt zájmů**

Omezování svéprávnosti – Quo vadis?

Judikáty ve věci Smečno - Jaký směr je finální?

- Rozhodnutí ÚS 1580/16 z 5.12.2016

X

- Rozhodnutí ÚS 1583/16 z 23.11.2017 + 1582/16 z 5.12.2017

– odkazy na komentář OSN k CRPD č. 1 v bodech 39-40

Další aktuality

Vzory pro soudy

- Nově vložena do seznamu vzorů

Listina veřejného opatrovníka (č. 58)

- Je možno ji využít v případech, kdy dochází k přechodu opatrovnictví ze zákona **dle § 468 OZ**. Jedná se o situace přechodu opatrovnictví na obec **z důvodu smrti předchozího opatrovníka**, případně i z důvodu jeho odvolání (soudem).

č. j.

Listina opatrovníka

Na základě ustanovení § 468 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, došlo k přechodu opatrovnictví pana/paní [], narozené/ho [], na **veřejného opatrovníka**, kterým se dne [] stala obec

[]
plný název obce

Ke změně v osobě opatrovníka došlo na základě úmrtí dosavadního opatrovníka

[]
Jméno, příjmení, datum narození, bydliště dosavadního opatrovníka,

ke kterému došlo dne []. Smrtí nastupuje veřejný opatrovník do právního postavení opatrovníka dosavadního a bude vykonávat opatrovnictví pro pana/paní [].

Obec [] jako veřejný opatrovník je oprávněna pana/paní [], narozeného/narozenou [], bytem v [], který/á byl/a rozhodnutím [] soudu v [] ze dne [], č. j. [], omezen/a ve svéprávnosti tak, že [], zastupovat v právním jednání a spravovat jeho/její majetek v tomto rozsahu: [].

[]
místo datum

[]
(jméno a příjmení)

[]
(funkce)

Shodu s podpisem potvrzuje

Chystané akce nejen ke sjednocování judikatury

- Justiční akademie bude dne 14. června 2018 pořádat soudce **seminář/konferenci k tematice svéprávnosti**
- **Nové nastavení monitoringu** ve věcech souvisejících zásahů realizovaných v rámci omezení svéprávnosti

**Rozhodování
o rodičovské odpovědnosti
osob s omezením svéprávnosti**

Česká legislativa - Občanský zákoník

§ 865 – Rodičovská odpovědnost

- (2) Rozhodne-li soud o omezení svéprávnosti rodiče, rozhodne zároveň o jeho rodičovské odpovědnosti

§ 868 - Pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti

- (2) **Výkon** rodičovské odpovědnosti rodiče, jehož svéprávnost byla v této oblasti omezena, je po dobu omezení jeho svéprávnosti pozastaven, ledaže soud rozhodne, že se rodiči vzhledem k jeho osobě zachovává výkon povinnosti a práva **péče o dítě a osobního styku s dítětem**.

Česká legislativa – Zákon o zvláštních řízeních soudních

§ 468 – Rodičovská odpovědnost

⇐ NOVĚ

- **1)** Nebylo-li zastaveno řízení o svéprávnosti rodiče nezletilého dítěte podle § 35 odst. 2, soud zahájí řízení ve věcech rodičovské odpovědnosti a řízení spojí.
- **(2)** Pro řízení je **příslušný** soud, který vede řízení **o svéprávnosti**.
- **(3)** **V rozsudku**, jímž se omezuje svéprávnost v oblasti rodičovské odpovědnosti, **vymezí soud rozsah, v jakém způsobilost posuzovaného omezil, nepostačují-li vzhledem k zájmu dítěte mírnější a méně omezující opatření**.

Pohled mezinárodního práva

- Úmluva o právech osob se zdravotním postižením
10/2010 Sb.m.s.
 - Směřuje k neomezování svéprávnosti vůbec
 - Směřuje k neomezování v oblasti rodičovské odpovědnosti

Pohled mezinárodního práva

Čl. 23 – Respektování soukromí a rodiny

- a) uznání **práva** všech osob se zdravotním postižením, které dosáhnou věku pro uzavření manželství, uzavřít sňatek a **založit rodinu** na základě svobodného a plného souhlasu budoucích manželů;
- b) uznání práva osob se zdravotním postižením **svobodně a zodpovědně rozhodnout o počtu svých dětí a jejich věkovém odstupu, stejně jako práva na přístup k věku odpovídajícím informacím, sexuální výchově a výchově k plánovanému rodičovství, a na poskytnutí nezbytných prostředků, které by jim umožnily uvedená práva realizovat;**
- c) **zachování fertility** osob se zdravotním postižením, včetně dětí, na rovnoprávném základě s ostatními.

Pohled mezinárodního práva

- **Komentář č. 3 – Ženy a dívky se zdravotním postižením**
(25. listopadu 2016)

- 45.

...Je zásadně důležité znovu potvrdit, že ženy se zdravotním postižením musí mít právní způsobilost (svéprávnost) na rovnoprávném základě s ostatními a ženy se zdravotním postižením **mají právo založit rodinu a právo na odpovídající asistenci při výchově svých dětí.**

Pohled mezinárodního práva

- **Komentář č. 3 – Ženy a dívky se zdravotním postižením**

- 46.

...ženy se zdravotním postižením čelí právní diskriminaci... tyto ženy jsou **nadměrně reprezentovány v řízeních o opatřeních směřujících na ochranu svých dětí a nepřiměřeně pak ztrácejí právo styku a péče (výchovy) svých dětí**, které jsou následně podrobeny adopčnímu řízení a/nebo bývají umístěny do institucí. ...

Diskuze k aplikaci...

- Možnost zásahu do rodičovské odpovědnosti v rámci svéprávnosti vůči osobě, která je **rodičem**

⇒ až po narození dítěte

- Zásah v rámci rodičovské odpovědnosti by měl odpovídat omezení v rámci „standardního“ omezení (limitace finančních transakcí, resp. vybraná právní jednání, správa jmění)
- Omezení styku s dítětem a péče o něj by měla být zásahem zcela krajním a měla by být aplikována jen v těch případech jako u běžné populace
 - V opačném případě by docházelo k obcházení standardů péče o děti, respektování práva na rodinný život...

Diskuze k aplikaci...

- Období po narození dítěte

Postup jako v případě jiných rodičů

§ 878 OZ:

- **(1)** Nežije-li některý z rodičů nebo není-li znám, nemá-li některý z rodičů rodičovskou odpovědnost, nebo je-li výkon jeho rodičovské odpovědnosti pozastaven, **vykonává rodičovskou odpovědnost druhý rodič**; to platí i tehdy, je-li rodičovská odpovědnost jednoho z rodičů omezena nebo je-li omezen její výkon.

Diskuze k aplikaci...

- Období po narození dítěte

§ 878 OZ

- **(2)** Nemá-li žádný z rodičů rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu nebo je-li výkon rodičovské odpovědnosti obou rodičů pozastaven, anebo je-li rodičovská odpovědnost rodičů dotčena některým z uvedených způsobů, ale každého jinak, **jmenuje soud dítěti poručníka**, kterému náleží povinnosti a práva rodičů nebo jejich výkon na místě rodičů.
- **(3)** Je-li rodičovská odpovědnost rodičů omezena nebo je-li omezen její výkon, **jmenuje soud dítěti opatrovníka**.

Diskuze k aplikaci...

- Období po narození dítěte do rozhodnutí o svéprávnosti
⇒
- **§ 928 OZ**
- **(1)** Není-li tu žádný z rodičů, který má a vůči svému dítěti vykonává rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu, soud **jmenuje dítěti poručníka.**
- **(2)** Poručník má vůči dítěti zásadně všechny povinnosti a práva jako rodič, ale nemá k dítěti vyživovací povinnost. S ohledem na osobu poručníka nebo poměry dítěte, jakož i **s ohledem na to, z jakého důvodu rodiče nemají všechny povinnosti a práva, může být výjimečně okruh povinností a práv poručníka vymezen jinak.**

Diskuze k aplikaci...

- Období po narození dítěte do rozhodnutí o svéprávnosti

- **§ 929 OZ**

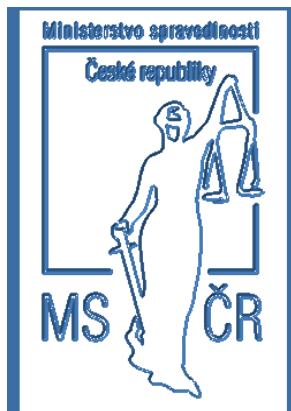
Nastane-li situace uvedená v § 928 odst. 1, **vykonává** poručenství **orgán sociálně-právní ochrany dětí** jako veřejný poručník, a to až do doby, kdy soud jmenuje dítěti poručníka nebo dokud se poručník neujme funkce

Diskuze k aplikaci...

- Období po narození dítěte do rozhodnutí o svéprávnosti

- **§ 930 OZ**
- **(1)** Soud jmenuje dítěti poručníka neprodleně poté, kdy zjistí, že jde o dítě, jemuž je třeba poručníka jmenovat.
- **(2)** Zemře-li poručník, ztratí-li schopnost nebo způsobilost poručenství vykonávat, anebo je své funkce zproštěn nebo z funkce odvolán a jiná osoba dosud nebyla do funkce poručníka jmenována, platí ustanovení § 929 obdobně.
- **(3) Soud neprodleně** poté, co nastala situace uvedená v § 928, nebo v odstavci 1, **zjišťuje, zda tu je vhodný člověk**, který by mohl poručenství vykonávat. Nepodaří-li se takovou osobu najít, jmenuje soud do funkce poručníka orgán sociálně-právní ochrany dětí.

**Děkuji
za pozornost**

Mgr. Barbora Rittichová

oddělení civilního práva legislativního odboru
brittichova@msp.justice.cz